

■ **Ailə birgəyaşayışın ilk modeli, eləcə də milli-mənəvi dəyərlərin təcəssümü, daşıyıcısı olaraq mənsub olduğu xalq, millət haqqında ilkin təsəvvürlər yaradır. Bu mənada Azərbaycan ailəsi zamanın sınaqlarından keçib bu gün də mövcud olan ailə dəyərlərimizi mühafizə edir, yaşadır, böyüyə hörmət, kiçiyə diqqət, həssaslıq, mərhəmət kimi anlayışları özündə ehtiva edir. Eyni zamanda, cəmiyyətdə hökm sürən demokratik prinsiplərdən qaynaqlanan müsbət cəhətlərin daşıyıcısı kimi diqqət çəkir.**

Azərbaycanda ailə institutunun möhkəmlənməsi ulu öndərimiz Heydər Əliyevin daim diqqət mərkəzində olub. Ümummilli liderimiz deyirdi ki, ailədaxili münasibətlər cəmiyyətdaxili münasibətlərin güzgüsüdür. Çalışmaq, ailəmizdə olan problemləri vaxtında və münasib şəkildə həll edək ki, bu güzgü sağlam və dayanıqlı olsun. Ailə xoşbəxtliyin açarıdır. Sağlam gələcək üçün ailəmizi hər zaman qoruyub saxlamalı və nümunəviliyimizlə seçilməliyik. Uğurlu, fəxr edilesi, örnək ailələr Azərbaycan gələcəyinin təminatçısıdır.

Ölkəmizdə ailənin hüquqları nəinki tək-cəməməşət və adi həyat sahəsində, eyni zamanda, qanunlarla qorunur. Azərbaycan Konstitusiyasının 17-ci maddəsinin ailə məsələlərinə həsr olunması bunun bariz ifadəsidir. Bu, eyni zamanda, dövlətimizin ailəyə böyük önəm verdiyinin göstəricisidir. Ailə cəmiyyətin əsas özəyi, dirəyi sayılır. Cəmiyyəti bunsuz təsəvvür etmək mümkün deyil. Bax, bu mənada ailə dövlətin xüsusi himayəsindədir. Ona görə də ailəyə dövlətin dayaqlarından biri kimi də baxmaq olar. Yəni, bizdə ailə məsələləri tək-cəməməşət deyil, həm də Konstitusiyaya vasitəsilə qorunur.

Dahi öndərimiz yaxşı bildirdi ki, cəmiyyətin və dövlətin güclənməsi ailə siyasətinin düzgün həyata keçirilməsi, öz layiqli, sosial-mənəvi inkişafını təmin edən, həyat strategiyasını gerçəkləşdirə bilən, fəal, güclü ailələrin formalaşması ilə sıx bağlıdır. Məhz elə buna görə də ötən əsrin 90-cı illərindən başlayaraq, Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ailənin müdafiəsini və ailəyə dövlət qayğısını təmin etmək üçün ardıcıl tədbirlər reallaşdırılıb, dövlət tərəfindən ratifikasiya olunan konvensiyalara əsasən, daxili qanunvericilikdə mühüm islahatlar aparılıb, Ailə Məcəlləsi qəbul edilib.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev də respublikaya rəhbərliyə başladığı ilk gündən ailə institutunun möhkəmlənməsini diqqət mərkəzində saxlayıb. Bu siyasətin daha da gücləndirilməsi və uğurla həyata keçirilməsi məqsədilə bir sıra layihələr uğurla gerçəkləşdirilib.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın ailə məsələlərinə, bu sahədə aktual problemlərə həssas münasibəti də Azərbaycanda ailə institutunun mühüm önəm daşımasından xəbər verir. Mehriban xanım Əliyeva çıxışlarının birində "Ailə dəyərləri cəmiyyətimizin ən mühüm və qiymətli dəyərləri olub və olaraq qalır"- deməsi bunun bariz ifadəsidir.

Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondunun həyata keçirdiyi mühüm proqram və layihələr ailələr üçün, sözün əsl mənasında, böyük dayaqdır. Onun uşaqlara xüsusi qayğısı, ailələrin problemlərinə diqqəti həmin genişmiqyaslı, çoxsaylı tədbir-

Bu bir həqiqətdir ki, nikah bağlamadan ailə quran şəxslərin müəyyən hissəsi nə vaxtsa çətinliklərlə, məhrumiyətlərlə üzləşirlər. Əlbəttə, belə hallar onların qanunlara əməl etməmələrinin nəticəsində baş verir. Halbuki adıçəkilən məcəllə nikah bağlamaqla ailə quran şəxslərin hüquq və mənafeələrinin

də ər-arvad üçün müəyyən olunan hüquq və vəzifələrdən istifadə edə bilmirlər. Bu da nikaha daxil olmayan tərəf üçün bir sıra problemlər yaradır. Məsələn, nikah bağlamadan qeyri-rəsmi ailə quran qadın və kişi qeyri-rəsmi nikah dövründə bir sıra əmlaklar (mənzil, maşın, bağ və s.) əldə

Ailə milli-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısıdır

lərdə özünü göstərir. "Diabetli uşaqlara ən yüksək qayğı", "Talassemiyasız həyat naminə" layihələri sönmüş ümidlərə işıq verir. "Uşaq evləri və internat məktəblərinin inkişafı proqramı" çərçivəsində görülən işlər də, əslində, Azərbaycan ailəsinin rifahına, möhkəmlənməsinə xidmət edir. "Ən gözəl təmir olunan uşaq evi, ən müasir internat məktəbi heç vaxt ailəni, ailə mühitini əvəz edə bilməz", – deyən Mehriban xanım Əliyeva bu xoşagəlməz meyillərin aradan qaldırılması istiqamətində də bir sıra təşəbbüs və ideyaların müəllifi kimi diqqəti çəkir.

Xatırladım ki, 2000-ci ildən qüvvəyə minən Ailə Məcəlləsi Konstitusiyamızda nəzərdə tutulan əsas insan hüquq və azadlıqlarına uyğun olaraq ailə münasibətlərinin yaranması, möhkəmlənməsi və onlara xitam verilməsi qaydalarını tənzimləyir, vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının qeydə alınması qaydalarını müəyyənləşdirir. Ailə qanunvericiliyi Konstitusiyadan, Ailə Məcəlləsindən, həmçinin həmin məcəllənin nəzərə alınması ilə qəbul edilən digər qanunvericilik aktlarından və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

Məcəllədə birbaşa göstərilir ki, ölkəmizdə ailə dövlətin himayəsindədir. Ailə qanunvericiliyi ailənin möhkəmləndirilməsinə, ailə münasibətlərinin qarşılıqlı hörmət və məhəbbət hissləri əsasında qurulmasına, ailə həyatına müdaxilənin yolverilməzliyinə xidmət edir. Ailə üzvlərinin ailə qarşısında qarşılıqlı vəzifə və məsuliyyəti, onların hüquqlarının maneəsiz həyata keçirilməsinin təmini, bu hüquqların məhkəmə müdafiəsi də qanunvericilikdə təsdiqini tapıb. Ümumiyyətlə, cəmiyyətdə gedən demokratik proseslər Ailə Məcəlləsində real şəkildə əks olunub.

müdafiəsi üçün əlverişli və təminatlı imkanlar müəyyənləşdirir.

Buna görə də ailə qurarkən, tərəflər qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməklə rəsmi nikaha daxil olmalı və nikah müqaviləsi bağlamalıdırlar. Lakin etiraf edək ki, bəzən nikaha daxil olan tərəflər çox vaxt qanunvericiliyin onlara verdiyi imkanlardan lazımcınca yararlanmırlar, bu da müəyyən müddət keçdikdən sonra ailədə baş verən münaqişə ilə əlaqədar məhkəmə mübahisəsinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Ailə Məcəlləsinin 38-ci maddəsinə əsasən, nikaha daxil olan şəxslər arasında onların əmlak hüquqlarını və vəzifələrini müəyyənləşdirən nikah müqaviləsi bağlana bilər. Ərlər arvad həmin müqavilə əsasında birgə mülkiyyətin qanunla müəyyən olunmuş rejimini dəyişərək ümumi əmlaka, onun ayrı-ayrı növlərinə, yaxud ər-arvadın hər birinin əmlakına birgə, paylı və ya ayrıca mülkiyyət rejimi tətbiq edə bilərlər. Nikah müqaviləsi, həmçinin ər-arvadın hazırda mövcud olan və gələcəkdə əldə edəcəkləri əmlaka münasibətlə də bağlanması mümkündür. Ər-arvad, eyni zamanda, nikah müqaviləsində bir-birinin qarşılıqlı saxlanılması, gəlirlərdə və xərclərdə iştirak üsulları, nikah pozulduqda hər birinə düşəcək əmlak və s. ilə bağlı müddəaları müəyyənləşdirmək hüququna malikdirlər. Nikah müqaviləsində nəzərdə tutulan hüquq və vəzifələr müəyyən müddətlərlə məhdudlaşa, müxtəlif şəraitin mövcudluğundan asılı ola bilər.

Nikah müqaviləsi nikahın bağlanılmasının dövlət qeydiyyatına qədər, eləcə də nikah dövründə istənilən vaxtda bağlana bilər. Nikahdan öncə bağlanan müqavilə nikahın dövlət qeydiyyatına alınması gündən etibarən hüquqi qüvvəyə minir. Müqavilə yazılı formada bağlanmaqla, notariat qaydasında təsdiq olunur. O, ər-arvadın razılığı ilə istənilən vaxt dəyişdirilə və ya pozula bilər. Nikah müqaviləsinin icrasından birtərəfli qaydada imtina etməyə yol verilmir. Müqavilənin şərtləri əri (arvadı) çox əlverişsiz vəziyyətə saldıqda onun tələbi ilə məhkəmə tərəfindən tamamilə və ya qismən etibarsız sayıla bilər.

Ailə qanunvericiliyində nikahın bağlanması ailə hüquq münasibətlərinin yaranmasının əsası kimi müəyyənləşdirilib. Rəsmi nikah bağlamadan ailə quran şəxslər qanunvericilik-

edirlər. Sonralar onlar ayrıldıqda əmlak bölgüsü barədə məhkəmədə iddia qaldırılmalı olurlar.

Ölkəmizdə nikah yaşı 18 yaş müəyyən olunub. Üzrlü səbəblər olduqda, nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmayan şəxslərin yaşadıkları ərazinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanı onların xahişi ilə nikah yaşının bir ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilər. Nikahın bağlanması üçün nikaha daxil olan şəxslərin yazılı razılığı və onların nikah yaşına çatmaları zəruridir.

Ailə Məcəlləsinin dördüncü fəslili isə nikaha xitam verilməsinə həsr olunub. Bu fəslin 14-cü maddəsində nikaha xitam verilməsinin əsasları öz əksini tapıb. Bəzi hallarda kiçik münaqişələr zamanı tərəflər tələsik boşanma qərarı verirlər. Ona görə də məhkəmə boşanmaq üçün edilən bütün müraciətlərə dərhal qərar vermir. Təcrübə göstərir ki, düşünmək üçün məhkəmənin verdiyi vaxt bəzən işə yararır.

Yeri gəlmişkən, burada mühüm bir məqama da toxunmaq vacib bilərəm. Ailəyə, qadına və uşağa yönələn tibbi xidmət infrastrukturunun, o cümlədən reproduktiv sağlamlığın qorunması sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi üçün "Ana və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına dair" (2014-2020-ci illər üçün) Dövlət Proqramı təsdiq edililib, eyni zamanda, Ailə Məcəlləsinə dəyişiklik edilərək tərəflərin nikahdan əvvəl icbari olaraq tibbi müayinədən keçməsi 2015-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə qüvvəyə minib. Burada yenilik ondan ibarətdir ki, nikaha daxil olmaq istəyən şəxslər siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən konkret xəstəliklər üzrə tibbi müayinədən keçməlidirlər. Bu zaman onlara həmçinin tibbi-genetik, tibbi-psixoloji və ailənin planlaşdırılması məsələləri üzrə məsləhətlər verilməsi də nəzərdə tutulur.

Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, ailə Azərbaycan dövləti, Azərbaycan cəmiyyəti üçün həmişə müqəddəsdir. Dövlətimiz cəmiyyətin əsas atributu olan ailənin rifah halının gündən-günə daha da artmasının qayğısına qalmaqla onun müqəddəsliyini bir daha təsdiq edir.

Lətafət HACIYEVA,
Sabuncu rayon qeydiyyat
şöbəsinin rəisi